

3.8.2021

Koronapassi – arviointia työ- ja elinkeinoministeriön näkökulmasta

Tässä muistiossa arvioidaan ”koronapassikysymystä” hyvin alustavasti ja lähinnä vain TEM:n toimialan osalta.

Mikä on ”koronapassi”?

Viime viikkoina on uudelleen virinnyt keskustelu ns. koronapassin mahdollisesta käytöstä Suomessa Covid-19 taudin leviämisen hillitsemiskeinona. Kysymys olisi siitä, että henkilöihin, jotka ovat sairastaneet taudin hiljakkoin, joilla on tuore negatiivinen testitulokset tai joilla on todistus kahdesta saadusta rokotteesta ei sovellettaisi esim. ravintoloihin tai erilaisiin tapahtumiin pääsyä koskevia rajoituksia.

Tällä hetkellä järjestelmä on Suomessa käytössä terveysturvallista ulkomaan matkailua koskien (tartuntatautilaki 16a-16g:t, jotka ovat väliaikaisesti voimassa 15.10.2021 saakka). Jäljempänä tarkoitetaan ”koronapassilla” TTL 16 g§:ssä tarkoitettua Covid-19-tautia koskevaa luotettavaa todistusta. 16 g§ kuuluu seuraavasti:

”Covid-19-tautia koskeva luotettava todistus

Saadusta covid-19-rokotuksesta annettua todistusta voidaan pitää luotettavana, jos siitä käy ilmi rokotetun henkilön nimi ja syntymäaika, annettu rokote, todistuksen antopaikka ja päiväys sekä rokottajan allekirjoitus ja leima tai muu vastaava vahvistus. Rokotussarjalla tarkoitetaan myyntiluvassa määriteltyä rokoteannosten lukumäärää.

Covid-19-tartunnan osoittavan testin negatiivisesta tuloksesta annettua todistusta voidaan pitää luotettavana, jos siitä käy ilmi testatun henkilön nimi ja syntymäaika, testauksessa käytetty diagnostinen metodi, näytteenottoaika sekä todistuksen antanut laboratorio, terveydenhuollon viranomaisen tai muu kansallinen viranomaisen.

Sairastetusta covid-19-taudista annettua todistusta voidaan pitää luotettavana, jos siitä käy ilmi testatun henkilön nimi ja syntymäaika, sairastumisen ajankohta, todistuksen antopaikka ja päiväys sekä lääkärin allekirjoitus ja leima tai muu vastaava vahvistus.

Edellä 1–3 momentissa tarkoitettujen todistusten tai sen oikeaksi todistetun käännöksen on oltava suomen-, ruotsin- tai englanninkielinen. Saamelaiskäräjistä annetussa laissa ([974/1995](#)) tarkoitettulla saamelaiden kotiseutualueella esitetty todistus saa olla myös saamenkielinen.

Euroopan unionin digitaalisesta covid-todistuksesta säädetään kehyksestä covid-19-tautiin liittyvien yhteentoimivien rokotusta, testausta ja taudista parantumista koskevien todistusten (EU:n digitaalinen koronatodistus)

myöntämiseksi, todentamiseksi ja hyväksymiseksi helpottamaan henkilöiden vapaata liikkuvuutta covid-19-pandemian aikana annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2021/953.

Edellä 16 a §:n 3 momentissa tarkoitetun kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa olevalla tai sen tehtävää hoitavalla on oikeus saada tieto henkilön esittämän todistuksen sisällöstä, käsitellä henkilön antamia 1–4 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja sekä tehdä 39 §:ssä tarkoitettuun tapauskohtaiseen rekisteriin merkintä 16 a §:n 1 momentissa tarkoitetun todistuksen mukanaolosta, jos käsittely on välttämätöntä 16 a–16 e §:ssä säädettyjen tehtävien vuoksi.”¹

EU:n koronatodistus on digitaalinen todiste siitä, että henkilö on joko saanut covid-19-rokotuksen, saanut covid-19-testissä negatiivisen testituloksen tai parantunut covid-19-taudista. Todistus on saatavilla digitaalisena ja/tai paperiversiona, sisältää QR-koodin, on maksuton ja on saatavilla EU-maan kielellä ja englanniksi. Lisäksi koronatodistus on voimassa kaikissa EU-maissa.²

EU:n koronatodistus perustuu vapaan liikkuvuuden edistämiseen. On yksittäisten jäsenvaltioiden päätettävissä, halutaanko todistusta hyödyntää esimerkiksi erilaisten tapahtumien järjestämisessä. Siten myös kansallisesti voidaan miettiä todistuksen hyödynnettävyyttä. Jos EU:n koronatodistus voitaisiin ottaa ”koronapassina” tarvittavassa laajuudessa käyttöön myös maan sisäisesti, on oletettavaa, että tämä nopeuttaisi huomattavasti järjestelmän käyttöönottoa.

Kansainvälisiä esimerkkejä

Koronapassi tai siihen rinnastuva järjestelmä on otettu käyttöön esimerkiksi Tanskassa, Ranskassa ja Saksassa. Tässä tarkastellaan esimerkinomaisesti näissä maissa käyttöönotettuja järjestelmiä. Yhteistä järjestelmille on passin perussisältö (rokotussarja, sairastettu tauti tai negatiivinen testitulos) ja velvoittavuus passin soveltamisaloilla. Yhteistä on myös, että passi on otettu käyttöön valtakunnallisesti vaihtoehtona voimassa olleille (tai suunnitelluille) ankarammille rajoituksille.

Tanska

Tanskassa koronapassin (*coronapas*) saa, kun ensimmäisestä rokoteannoksesta on kulunut kaksi viikkoa. Toinen rokoteannos on otettava 42 päivän sisällä, jotta passi pysyy voimassa. Koronapassi aktivoituu myös, jos henkilö on saanut negatiivisen tuloksen PCR-testistä 96 tunnin sisällä tai pikatestistä 72 tunnin sisällä tai, jos henkilö on vuoden sisällä sairastanut koronaviruksen aiheuttaman taudin. Koronapassi on saatavilla digitaalisena tai edellä mainitut tiedot voi hankkia myös paperilla.

¹ 6 momenttia koskeva tietojensaantiin oikeutettujen piiriä tulisi luonnollisesti laajentaa, jos koronapassi otettaisiin käyttöön. Asiaan liittyviä mahdollisia oikeudellisia ongelmia ei tässä pohdita. Ks. tältä osin OM:n muistio 13.4.2021.

² https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/safe-covid-19-vaccines-europeans/eu-digital-covid-certificate_fi

Koronapassia vaaditaan kulttuurin ja nähtävyyksien osalta, kuten museoissa, eläintarhoissa, elokuvateattereissa, huvipuistoissa, kylpylöissä ja leikkipaikoilla, erilaisissa palveluissa, kuten kampaajalla, hieronnassa, sekä ravintoloiden, baarien ja kahviloiden sisätiloissa. Passia vaaditaan 18-vuotiailta ja sitä vanhemmilta esimerkiksi kuntosaleilla ja sisäliikuntapaikoilla.³

Yritykset tarkastavat koronapassin oikeellisuuden puhelimen näytöltä virallisesta mobiilisovelluksesta, tai muusta sovelluksesta/paperilta yhdessä henkilötodistuksen kanssa. Koronapassin tarkastamiseen ei siis vaadita yritykseltä mitään sovellusta.⁴ Koronapassi tulee tarkastaa sakon uhalla.⁵

Ranska

Ranskassa terveystestin (*health pass*) saa, kun toisesta rokoteannoksesta on kulunut kaksi viikkoa tai kahden viikon kuluttua yhdestä rokoteannoksesta sellaisella henkilöllä, joka on sairastanut koronan, taikka kun Johnson & Johnsonin rokoteannoksesta on kulunut neljä viikkoa. Terveystestin saa, jos henkilö on saanut negatiivisen tuloksen PCR-testistä tai pikatestistä 48 tunnin sisällä tai, jos henkilö on puolen vuoden sisällä sairastanut koronaviruksen aiheuttaman taudin. Terveystesti on saatavilla digitaalisena tai edellä mainitut tiedot voi hankkia myös paperilla.⁶

Terveystestistä säädetään lailla ja sen soveltamisalaa on laajennettu 21.7. alkaen⁷. Terveystesti tulee esittää, kun osallistuu yli 50 henkilön vapaa-ajan ja kulttuurin tapahtumiin, kuten teatteriin, museoon, konserttiin tai festivaaleille, ja yli 50 henkilön risteilyillä. Elokuun alusta alkaen terveystestistä vaaditaan ravintoloissa ja kahviloissa, sekä jossain ostoskeskuksissa, sairaaloissa, vanhainkodeissa. Terveystesti on pakollinen esimerkiksi lentokoneessa, pitkän matkan busseissa sekä junissa. 30.9. alkaen terveystestistä vaaditaan myös 12-17 vuotiailta lapsilta. Ranskassa koronarokote on pakollinen terveys- ja hoiva-alan työntekijöille.⁸

Ranskassa yritysten ei tarvitse tarkastaa henkilöllisyystodistuksia terveystestin ohella. Yritysten tulee noudattaa terveystestistä koskevaa sääntelyä rangaistusmaksun uhalla.⁹

Saksa

Saksassa koronapassi (*CovPass*) otettiin käyttöön kesäkuun lopussa. Kaikki rokotetut henkilöt saavat tunnuksen mobiilisovellukseen, joka toimii koronapassinä. Passin saa, kun toisesta rokoteannoksesta on kulunut kaksi viikkoa tai kahden viikon kuluttua yhdestä rokoteannoksesta, kun kyse on kerta-annosrokotteesta. Passin saa, jos henkilö esittää positiivisen tuloksen PCR-testistä, joka on otettu vähintään 28 päivää aiemmin, mutta enintään puoli vuotta sitten.

³ <https://en.coronasmittle.dk/corona-passport>

⁴ <https://www.bbc.com/news/world-europe-56812293>

⁵ <https://en.coronasmittle.dk/faq-about-covid-19/enforcement-and-sanctions>

⁶ <https://www.gouvernement.fr/en/coronavirus-covid-19>

⁷ 20.7. asti 11-vuotiaiden ja sitä vanhempien henkilöiden tuli esittää terveystesti osallistuessaan yli tuhannen hengen yleisötilaisuuksiin.

⁸ <https://ca.ambafrance.org/Update-on-the-Covid-Health-Pass-in-France>

⁹ <https://www.ft.com/content/12efe6ec-a978-431a-8b98-e8f4e91b4828>

Rokotetut ja koronan sairastaneet henkilöt saavat höllennyksiä voimassa oleviin koronarajoituksiin. Henkilöitä eivät koske enää yksityisiä tapaamisia tai yöaikaan liikkumista koskevat rajoitukset, eivätkä liikuntaharrastuksia koskevat rajoitukset. Henkilöiden ei myöskään tarvitse esittää todistusta negatiivisesta testituloksesta kampaajalla käyntiä tai ostoksilla käyntiä varten. Maskien ja turvavälien pitämistä kuitenkin edellytetään yhä.¹⁰

Saksassa käydään tällä hetkellä keskustelua rokotteiden pakollisuudesta. Asia on herättänyt kansalaisissa tunteita ja monia mielenosoituksia valinnanvapauden näkökulmasta on pidetty.

Tartuntatautilain nykyisin voimassa olevat rajoitukset

Tämän jakson tarkoitus on havainnollistaa, minkälaisia rajoituksia tällä hetkellä voimassa olevan lainsäädännön nojalla voidaan antaa ja millä mekanismilla rajoitukset voidaan toteuttaa. Keskeinen kysymys koronapassijärjestelmän näkökulmasta on, mille näistä rajoituksista passi olisi toimivampi ja tarkoituksenmukaisempi vaihtoehto.

Periaatteessa olisi mahdollista, että koronapassi luotaisiin uudeksi rajoitusmuodoksi sellaisiin palveluihin, joita nyt ei rajoiteta (päivittäinen kaupassakäynti sekä asiointi kampaamoissa, ravintoloissa jne.), mutta tällainen vaihtoehto tuntuu hyvin epätarkoituksenmukaiselta ottaen huomioon mm. rokotuskattavuus ja sen kehitys. On myös todettava, että tällainen vaihtoehto rinnastuisi käytännössä liikkumisrajoituksiin sellaisissa yrityksissä, jotka syystä tai toisesta eivät halua ottaa koronapassijärjestelmää käyttöön. Tällöin yritys joutuisi sulkemaan ovensa ja keskeyttämään elinkeinonharjoittamisen passijärjestelmän voimassaoloajaksi.

Jos passi otettaisiin käyttöön, olisi elinkeinotoiminnan näkökulmasta luontevinta pitää lähtökohtana sitä, että passilla pyritään helpottamaan sellaisten alojen toimintaa, jotka tällä hetkellä kärsivät rajoituksista eniten tai joiden osalta on olemassa vakava uhka toiminnan lisärajoituksiin tautitilanteen pahenemisen takia. Tällaisia aloja ovat tällä hetkellä esimerkiksi tapahtuma-ala sekä kulttuuri- ja viihdeala. Käytännössä nykyisten rajoitusten vaikutukset heijastuvat erityisesti esimerkiksi museoiden ja elokuvateattereiden toimintaan, sekä erilaisten yleisötapahtumien kuten konserttien ja festivaalien järjestämiseen. Voimassa olevassa laissa näiden alojen toimintaa rajoitetaan esimerkiksi asiakasmäärärajoituksilla tai sääntelemällä rajoituksia toiminnan luonteen mukaisesti (tanssipaikat jne.).

[Tartuntatautilaissa](#) säädetään voimassa olevista rajoituksista koronapandemian aikana.

58 a-b § Ravintolat

- tilojen ja pintojen puhdistaminen
- asiakkaiden mahdollisuus käsien puhdistamiseen
- toimintaohjeet etäisyyksistä ja käsien puhdistamisesta
- riittävä väljyys ja etäisyys muista asiakkaista
- asiakkaiden saapuminen ja oleskelu, äänentoisto, musiikin soittaminen

¹⁰ <https://www.bundesregierung.de/breg-en/issues/restrictions-eased-for-vaccinated-persons-1911192>

- sisä- ja ulkotilojen asiakaspaikkamäärät (anniskeluravintoloissa rajoitus max - 67 % normaalista, muissa max -50 % normaalista)
 - o rajoitusten määrittämisestä on omat kvalifointiperusteensa suoraan laissa
 - o rajoitukset määrätään valtioneuvoston asetuksella
- AVI valvoo, poliisi voi antaa virka-apua, sanktiona mm. välitön sulkeminen max 1 kk ajaksi

58 c § Yleisölle avoinna olevat tilat

- Määritelmä laaja ja avoin: ”Yleisölle avoimien tai rajatun asiakas- tai osallistujapiiriin oleskeluun tarkoitettujen sisätilojen sekä alueellisesti ja toiminnallisesti rajattujen ulkotilojen, joita käytetään asiakkaille tai osallistujille suunnattuun tarkoitukseen”
- velvollisuus huolehtia: käsien puhdistamisen mahdollisuudesta, toimintaohjeista etäisyyksien pitämisestä, käsien puhdistamisesta ja vastaavista toimenpiteistä

58 d §: Tilojen käytön edellytykset

- Antaa kunnalle ja aville oikeuden määrätä rajoituksia max 1 kk kerrallaan
- ydin: järjestelyitä, joilla asiakkaat voivat välttää lähikontaktin
- tiloja, joihin rajoitukset voivat kohdentua ovat
 - o yli 10 asiakkaan sisätilat
 - o yli 50 asiakkaan ulkotilat
 - o 58 g § 4 momentissa mainitut tilat

58 e §: Henkilöliikenteen toimenpiteet

- velvoittaa suoraan kuljetuspalveluiden tarjoajia
- velvoitteita pintojen puhdistamisesta, asiakkaiden ohjeistamisesta turvaleistä etc.
- VNA:lla voidaan antaa tarkempia määräyksiä

58 f §: Matkustajamäärän rajoittaminen

- Liikenne- ja viestintävirastolla valtuudet rajoittaa asiakasmääriä tietyin ehdoin (enintään 1 kk kerrallaan)
- Maksimirajoitus: enintään puolet kapasiteetista

58 g: Tilojen sulkeminen

- Tietyin edellytyksin kunnan tai AVI:n päätös sulkemisesta max 2 vko kerrallaan
- tiloja jotka voidaan sulkea ovat
 - 1) joukkueurheiluun, ryhmäliikuntaan, kontaktilajien harrastamiseen ja muuhun vastaavaan urheiluun tai liikuntaan käytettävät sisätilat sekä kuntosalit ja muut vastaavat sisäliikuntatilat;
 - 2) yleiset saunat sekä uimahallien, maauimaloiden ja kylpylöiden allas-tilat sekä niiden välittömässä yhteydessä olevat pukuhuonetilat;
 - 3) tanssipaidat sekä kuorolaulutoimintaan, harrastajateatteri- tai muuhun vastaavaan ryhmäharrastustoimintaan käytettävät tilat;
 - 4) huvi- ja teemapuistot, tivolit sekä eläintarhojen sisätilat;
 - 5) sisäleikkipuistot ja sisäleikkipaikat;
 - 6) kauppakeskusten yleiset oleskelutilat pois lukien vähittäiskaupan liiketilat ja palvelujen tarjoamiseen käytettävät tilat sekä kulku niihin.

- tiloista ja toiminnoista voidaan antaa määräyksiä VNA:lla

Koronapassin mahdollinen soveltamisala Suomessa

Kuten edellä todettiin, vaikuttaisi luontevimmalta, että koronapassin käyttö rajattaisiin mahdollisimman suppeaksi. Elinkeinotoiminnan osalta käyttö tulisi tällöin kysymykseen vain, jos sen avulla voitaisiin lieventää nykyisiä rajoituksia tai välttää uusien, tiukempien rajoitusten käyttöönotto. Tässä asiaa tarkastellaan muutaman esimerkin avulla.

Pääsy ravintolaan

Tällä hetkellä kiihtymisalueen ravintoloita koskee tietty määrä rajoituksia (aukiolorajoitukset, asiakaspaikkamäärä). Keväällä 2021 ravintolat jouduttiin sulkemaan laajalti koronatilanteen pahenemisen vuoksi. Olisi ajateltavissa, että jos tilanne uudelleen pahenee huomattavasti, laajojen sulkemisten tai erittäin tiukkojen aukiolorajoitusten sijaan käyttöön otettaisiin vaatimus koronapassista ravintolassa käynnin edellytyksenä, sen sijaan että nykyisiä rajoituksia muutoin kiristettäisiin. Sen sijaan tuntuisi kohtuuttomalta siirtyä järjestelmään, jossa nykyiset rajoitukset sellaisenaan korvattaisiin kaikilta vaadittavalla koronapassilla tai koronapassivaatimus otettaisiin käyttöön muutoin kuin vaihtoehtona rajoitusten edelleen kiristämislle.

Tapahuma-ala

Edellä on kuvattu viranomaisten nykyisiä toimivaltuuksia asettaa rajoituksia tilojen käytölle ym. (TTL 58c§, 58d§ ja 58g§). Näillä rajoituksilla voidaan tosiasiaassa rajoittaa elinkeinovapautta erittäin paljon. Olisi perusteltua selvittää, voisivatko esim. aluehallintovirasto ja kunnat jo nykyisten säädösten nojalla määrätä koronapassin käyttöönotosta esim. tilojen aukipitämisen edellytyksenä sen sijaan, että ne määrättäisiin kokonaan suljettaviksi (kysymyksessähän olisi totaalisulkemista lievempi toimenpide). Tämä voisi koskea esimerkiksi festivaaleja, konsertteja, teattereita, elokuvateattereita jne. Ellei tämä ole jo nyt mahdollista, olisi harkittava, olisiko asiasta syytä säätää erikseen tartuntatautilaissa.

Käyttö muilla alueilla

Jos koronapassi otettaisiin maan sisäisesti käyttöön, olisi varmaankin luontevaa harkita sen käyttöä tarvittaessa muussakin toiminnassa (esim. yliopisto-opetus).

Koronapassilla saattaa olla käyttöä myös myöhemmin, esimerkiksi jos taudista ilmenee tulevaisuudessa uusia, vaikeasti hillittäviä variantteja.

Tarpeellisuus, välttämättömyys, kohtuullisuus ja suhteellisuus

Otsikkoasioita on käsitelty alustavasti OM:n muistiossa 13.4.2021. Muistio on osin vanhentunut, mutta sen peruslinjaukset ovat tietenkin edelleen valideja. Sinänsä kevään kuluessa ja viimeistään EU:n matkustusregiimin tultua voimaan on käynyt ilmeiseksi, että koronapassi voi olla ainakin joltain osin toimiva keino torjua taudin leviämistä ja samalla mahdollistaa yhteiskunnan keskeisten toimintojen. On kuitenkin arvioitava erikseen, miten koronapassin käyttöönotto eri alueilla ja aloilla tosiasiaassa täyttäisi OM:n

muistiossa esitetyt kriteerit. Käyttöön voitaisiin ottaa myös järjestelmä, jossa valtioneuvostolla olisi valtuus ottaa asetuksella koronapassi käyttöön tiettyjen kriteerien täytyessä (vrt. esim. ravintoloiden aukiolojen nykyinen sääntelyvaltuus 15.9.2021 saakka).

Yritys- ja työllisyysvaikutukset

Tässä jaksossa todetaan alustavasti sellaisia vaikutuksiin liittyviä kysymyksiä, joita tulee arvioida seikkaperäisemmin, jos valmistelua jatketaan.

Tartuntatautilain maahantuloa (HE 105/2021 vp) koskevan hallituksen esityksen pohjalta voidaan hahmottaa sellaisia kustannusvaikutuksia, joita arvioitiin syntyvän maahantulon yhteydessä käyttöön otetusta Covid-19 todistuksesta. Kyseisessä hallituksen esityksessä arvioidaan testausta ja siihen liittyviä kustannuksia. Kun mietitään koronapassin käyttöönottoa, on olennaista arvioida testauskapasiteetin riittävyttä ja lisäkapasiteetin hankkimisesta aiheutuvan kustannuksen kantamista. Alla esitetään muutamia otteita esityksestä, joita voitaisiin hyödyntää arvioitaessa koronapassista aiheutuvia vaikutuksia.

Yhteenvetona voidaan todeta, että Suomeen saapuvien henkilöiden testaustarve maahan saapuessa olisi enintään noin 1 200–37 000 testiä vuorokaudessa riippuen Suomeen saapuvien matkustajien määrästä sekä lähtömaan rokotuskattavuudesta, taudin sairastaneiden osuudesta sekä matkustajien osuudesta, joilla on ennakkotodistus. Koska kuitenkin EU/EEA alueella jo yli neljäsosa yli 18-vuotiaasta väestöstä on saanut täyden rokotussarjan ja vuoden 2020 kesän kokemusten perusteella liikennemäärät jäänevät selvästi alle vuoden 2019 tason, voidaan olettaa, että päivittäinen testaustarve on kuitenkin arvion matalammassa päässä. Vaikka matkustajamäärät vähitellen lisääntyvät, nousee myös rokotettujen osuus koko ajan.

....

Ehdotus tulee lisäämään kuntien ja valtion kustannuksia, jotka liittyvät maahan saapuvien henkilöiden ennakkotodistusten tarkastamiseen, covid-19-testaukseen sekä toiminnan suunnitte-luun ja valvontaan. Syntyvien kustannusten määrään vaikuttavat keskeisesti Suomeen saapuvat matkustajamäärät, ennakkotodistusten kattavuus, testaustarve, sähköisten neuvonta- ja ajanvarauspalveluiden saatavuus sekä niiden hankintahinta ja hyödyntäminen sekä valittu valvonta-mekanismi (sähköisten lukulaitteiden hyödyntäminen, tarkastaminen pistokokein).

Covid-19-PCR-testin laskennallisen hinnan on tällä hetkellä arvioitu olevan noin 94 euroa. Olettaen, että matkustajien testaukseen käytettäisiin ainoastaan PCR-testejä, matkustajamäärien lisääntyminen aiemmin esitetyllä tavalla aiheuttaisi 0,19–5,9 miljoonan euron päivittäiset testikustannukset.

Ennakkotodistuksen tarkastamiseen kehitettävän sähköisen sovelluksen kehittämisen ja toimeenpanon on arvioitu maksavan valtiolle noin 2 miljoonaa euroa.

Ehdotus voi myös tuoda kunnille ja yrityksille tuloja, mikäli rajat ylittävän liikenteen rajoituksesta pystytään terveysturvallisesti luopumaan ja matkustajamäärät lisääntyvät. Pitkällä tähtäimellä epidemian hallinta normalisoi palvelutarvetta terveydenhuollossa, kun covid-19-epidemiaan torjuntaan tarvittut resurssit voidaan vapauttaa. Mikäli liikennöitsijät jatkavat ennakkotodistusten edellyttämistä matkustajiltaan, vähentää se tarkastamisesta, testauksesta ja valvon-nasta aiheutuvia kustannuksia terveydenhuoltojärjestelmälle.

Matkustamisen vapautuminen mahdollistaa kansainvälisen yritystoiminnan ja matkailun elpymisen, mikä vaikuttaa tältä osin myös työllisyyteen positiivisesti. Kaikki edellä mainitut tekijät puolestaan lisäävät kulutusta ja vaikuttavat myönteisesti kansantalouteen. Parantuva työllisyys lisää kuntien verotuloja.

...

Tartuntatautilain 78 ja 79 §:ssä säädetään kustannusten korvaamisesta. Hallitus on sitoutunut korvaamaan covid-19-epidemiaan liittyvät välittömät, kustannukset kunnille ja kuntayhtymille niin kauan kuin tautitilanne ja hybridistrategian toimeenpano sitä edellyttävät. Kustannukset korvataan valtion talousarviomenettelyn kautta.

Koronapassin toimivuudesta ei ole olemassa vielä julkaistua tutkimustietoa. Maakoh-
taisia selvityksiä on tehty siitä, miten kansalaiset kokevat koronapassin käyttöönnoton.
Esimerkiksi Suomessa EK:n Taloustutkimuksella teettämän kyselyn mukaan 63 pro-
senttia suomalaisista on sitä mieltä, että Suomessa pitäisi ottaa käyttöön koronapassi.
Koronapassia edellytettäisiin esimerkiksi isompiin tapahtumiin pääsemiseksi. 23 pro-
senttia ei kannattanut koronapassin käyttöönottoa ja 14 prosenttia ei osannut sanoa kan-
taansa.¹¹

Yritykset hyötyisivät koronapassin käytöstä, koska passi mahdollistaisi nykyisten rajoi-
tusten poistamisen taikka höllentämisen, eikä uusia rajoituksia annettaisi. Koronapassin
käyttöönotto vähentäisi yritystukien tarvetta, koska yritysten ei tarvitsisi rajoittaa elin-
keinotoimintaansa erinäisistä rajoituksista johtuen.

Koronapassin käyttöönnotosta aiheutuisi kustannuksia yrityksille, jotka joutuisivat tar-
kistamaan asiakkailtaan voimassa olevan koronapassin. Näitä kustannuksia olisi arvioi-
tava siitä näkökulmasta, millaisia velvollisuuksia koronapassijärjestelmä aiheuttaisi yri-
yksille ja tulisiko yritysten esimerkiksi hankkia lisätyövoimaa näiden velvollisuuksien
täyttämiseksi. Vaikutuksia voidaan siten arvioida vasta sitten, kun on tarkempaa tietoa
koronapassijärjestelmän yksityiskohdista. Avoimia kysymyksiä ovat esimerkiksi mikä
tekninen ratkaisu koronapassin tarkistamiseen, ja kenelle kustannukset mahdollisista
laitehankinnoista kohdistuvat? Toisaalta on myös mietittävä, onko riittävää, että yrityk-
set tarkastaisivat vain koronapassin validiteetin vai tulisiko yritysten tarkastaa lisäksi
asiakkaan henkilöllisyys muulla tavalla.

Koronapassin käyttöönnotolla olisi vaikutuksia yritysten asiakaskuntaan. Sen käyttöön-
otto voisi vaikuttaa myös yrityksen imagoon. Siten yritykset voisivat esimerkiksi me-
nettää sellaisia asiakkaita, jotka eivät syystä tai toisesta halua käyttää koronapassia.

¹¹ <https://ek.fi/ajankohtaista/tiedotteet/selva-enemmisto-suomalaisista-kannattaa-koronapassin-kayttoonottoa/>

Edelleen olisi mietittävä, miten ja millaisissa paikoissa testaus järjestetään. Jos testausmahdollisuudet ovat esimerkiksi syrjäalueilla rajatut, vaikuttaa se ihmisten mahdollisuuksiin asioida erilaisissa koronapassijärjestelmään kuuluvissa palveluissa.

Yrityksille, jotka eivät toimisi koronapassia koskevan lainsäädännön mukaisesti voitaisiin säätää rangaistusmaksuja. On mietittävä, mikä olisi näiden maksujen taso ja miten koronapassijärjestelmää valvotaan.

Muuta

Rokotepassin käyttöönottoa harkittaessa on edellä sanotun lisäksi arvioitava myös ainakin seuraavia seikkoja:

- Aikataulu: koronapassin käyttöönotto voisi tulla kysymykseen aikaisintaan lokakuussa 2021. STM:sta saadun alustava kommentin mukaan rokotustilanne on silloin aikuisväestön osalta jo varsin hyvä (melkein kaikki halukkaat ovat jo saaneet kaksi rokotusta). Onko koronapassin käyttöönotto ylipäättään enää tarpeen? Toisaalta vaikuttaa joka tapauksessa perustellulta ainakin varautua siihen, että koronapassi olisi joiltain osin otettava käyttöön maan sisäisesti, jos tautitilanne pahenee nykyisestä huomattavasti.
- Testauskapasiteetti: Riippuen koronapassin käytön soveltamisesta on selvä, että testausmäärät tulevat kasvamaan. Koko maan testauskapasiteetti lienee nyt noin 50.000 testiä vuorokaudessa. Sen merkittävä lisääminen (vaikka esim. pikatestejä on markkinoilta hyvin saatavissa) olisi erittäin haasteellista mm. terveydenhoitohenkilöstön riittävyyden näkökulmasta. Asiaa on selvitettävä mahdollisen säädösvalmistelun yhteydessä
- Kustannukset: Jos koronapassi otettaisiin käyttöön, olisi varmaankin yhdenvertaisuussyistä välttämätöntä, että testitodistuksen hankinta olisi maksuton. Tällä hetkellä testi on maksuton sairauden selvittämiseksi mutta ei esim. silloin kun testi toteutetaan matkustustarkoituksiin. Testitodistusten tarve tulee kuitenkin väheneään rokotusten edistyessä
- Toimivalta: Kuten edellä on käynyt ilmi, tässä hahmoteltu järjestelmässä olisi pitkälti tartuntatautilain 16a-16g §:n järjestelmän laajentamisesta maan sisäiseen käyttöön. Luontevaa olisi lisätä tätä koskevat säännökset tartuntatautilakiin.
- VN:n väliaikainen toimivalta säätää poikkeuksia aukioloihin päättyy 15.9.2021. Joka tapauksessa näyttää tarpeelliselta jatkaa toimivaltaa ainakin kuluvan vuoden loppuun. Myös terveysturvallista ulkomaanmatkustusta koskeva säännöstö on voimassa vain 15.10.2021 saakka. Säädösten voimassa olon jatkamistarve on ilmeinen. Asiat eivät kuulu TEM:n esiteläviksi (sisältyvät tartuntatautilakiin).
- Jos tavoitteeksi asetettaisiin koronapassin jonkinasteinen käyttöönotto esim. lokakuun 2021 aikana, olisi uusia säännöksiä tartuntatautilakiin ryhdyttävä valmistelemaan välittömästi. Pikaisesti olisi syytä selvittää myös se, mitkä ovat aluehallintovirastojen mahdollisuudet hyödyntää koronapassia jo nykyisten toimivaltojensa puitteissa